

Кафедра хореографії

ІСТОРИКО-ПОБУТОВИЙ ТАНЕЦЬ ТА СУЧАСНІСТЬ

(Лекція №2 для студентів II курсу ФФВ з дисципліни

«Історико-побутовий танець»)

Напрямок підготовки – 6.02.02.02 «Хореографія»

Розробила: доц., к.п.н. СОСІНА В.Ю.,
викл. Акімова С. В.

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні кафедри хореографії

Протокол № 1 від «29» серпня 2014 р.

Зав. кафедри доц., к.п.н. _____ Сосіна В. Ю.

План:

1. Злиття рухів класичного танцю з народною хореографією.
2. Історико-побутовий танець як невід'ємна частина в учбовому процесі артистів балету

1. Злиття рухів класичного танцю з народною хореографією.

Сучасний балетний театр досяг величезних успіхів. Балетмейстери значно збагатили мову класичного танцю і композиційні прийоми, удосконалили акторську майстерність і методи режисури.

З'єднання рухів класичного танцю з елементами народної хореографії додало балетному мистецтву істинно життєві і національні риси.

В балеті кожен з видів сценічного танцю є засобом образної характеристики. І чим ширше використовуються різні види танцювальної лексики, тим вище художній рівень спектаклів.

Для втілення багатогранних реалістичних образів від виконавця вимагається вільне володіння акторською технікою і всіма видами сценічного танцю.

Первинні знання і навички в збагненні різноманіття танцювальної мови актори отримують в школі. Доля балетного театру взагалі багато в чому залежить від школи. За останні часи стався ряд істотних змін в житті хореографічних училищ. Значно удосконалилася педагогіка, виникли ряд нових спеціальних дисциплін. У число предметів, сприяючих всесторонньому вихованню артистів балету, увійшов і історико-побутовий танець.

Спектаклі на теми класичної літератури («Фонтан Бахчисараю», «Ромео і Джульєта», «Отелло», «Мідний вершник», «Втрачені ілюзії», «Кавказький полонений», «Попелюшка», «Сакта свободи» і багато інших), історико-революційні балети («Полум'я Парижа», «Юність»), героїко-епічні твори («Аудроне») містять немало епізодів і сцен, де головним виразним засобом став саме історико-побутовий танець.

Сучасний балетний репертуар вимагає від балетмейстерів і виконавців точних і обширних знань цього предмету. Постановники зобов'язані безпомилково визначати епоху виникнення і розквіту кожного танцю, знати, в яких шарах суспільства він виконувався, уміти встановити зв'язок і залежність танцю від побуту і ще багато іншого.

Історико-побутовий танець, по суті справи, народний танець. Його коріння вирушає в народну творчість. Правда, правлячі класи додали манері виконання придворний, салоновий характер. Тому в основу дисципліни «Історико-побутовий танець» треба покласти вивчення справжніх зразків історичного танцю в їх первинному вигляді, без оздоб, що виникли в іншому середовищі.

Основні фігури і рухи, зразка виконання французького бранля, італійської салтарели, німецького гротфатера, австрійського вальсу виникли в народі, породжені його характером, його музичними ритмами, звичками, смаком, кроєм одягу. Про національну своєрідність танців свого часу писав Н.В. Гоголь: «Поглянете, народні танці є в різних кутах світу: іспанець танцює не так, як швейцарець, шотландець, як тенъеровский німець, російський не так, як француз, як азіатець. Навіть у провінціях однієї і тієї ж держави змінюється танець. Північний рус не так танцює, як малоросіянин, як слов'янин південний, як поляк, як фін: в одного танець говорить, в іншого бездушний; в одного скажений, розгульний, в іншого спокійний; в одного напружений, важкий, в іншого легкий, повітряний. Звідки народилася така різноманітність танців? Вона народилася з характеру народу, його життя і образу занять» .

Історичний танець повинен з'явитися в спектаклі як воскреслий живопис минулих епох. Ось чому при вигадуванні композицій по мотивах історичних танців найголовнішу увагу необхідно приділяти їх смислового змісту.

Ця складна робота балетмейстера значно полегшується, коли він має справу з артистами, які ще в стінах школи сприйняли історичні танці не як відвернуто-абстрактні схеми, а як жива, образна мова минулих епох.

2. Історико-побутовий танець як невід'ємна частина в учбовому процесі артистів балету

До революції в хореографічних школах викладався бальний танець. Учні розучували вальс, польку, англійську і французьку кадрили, менует — танці, які були модними на балах, прийомах і танцювальних вечорах. Проте систематичних знань про танцювальну культуру різних історичних епох вони не отримували. Відсутність науково-методичної основи наводила до того, що кожен педагог вивчав по-своєму, частенько роблячи власні збільшення до танцювальних композицій далекого минулого.

У вітчизняній балетній школі історико-побутовий танець зайняв своє законне місце. У першому класі хореографічного училища ця дисципліна привчає майбутніх артистів до освоєння сценічного майданчика, правдивої манери поведінки, привчає рухатися в різних темпах і ритмах.

Привчати до осмисленого виконання рухів і поз необхідно з перших років. Ритмічне ходіння парами ще не танець. Діти з першого класу повинні свідомо робити всі рухи, розуміти, що і як танцюють, повинні засвоїти правила подачі рук один одному і простих уклонів.

На заняттях в молодших класах учнів доцільно ставити по лініях в шаховому порядку, для того, щоб кожен учень був у полі зору педагога. Лінії бажано міняти: це допомагає краще бачити кожного учня.

У старших класах кожному новому розділу курсу «Історико-побутовий танець» корисно подавати невеликі бесіди і знайомити учнів з найбільш важливими історичними подіями, а також з побутом і костюмом даного часу.

Основне завдання програми по історичному танцю — навчити манері виконання танців окремих епох. Тут багато що залежить від того, наскільки сам педагог володіє манерою виконання, наскільки він сам точно знає і може показати стильові особливості окремих танців.

У історичних танцях манеру і стиль виконання відновлювати дуже важко. По допомогу найчастіше доводиться звертатися до музики. Ось чому підбір музичного матеріалу у викладанні історико-побутового танцю має

величезне значення. Музика не лише визначає ритмічну сторону танцю, вона підказує характер виконання. Ще Новер казав: «Вдалий вибір мотивів — настільки ж істотна частина танцю, як підбір слів і мовних зворотів для красномовства» .

Потрібно чути справжні народні мелодії, музику минулих епох в кращих її зразках. Багато цікавих старовинних танців є і у композиторів нашого часу — Асаф'єва. Глієра, Прокоф'єва.

На балетмейстерському факультеті студенти опановують метод вигадування власних композицій по мотивах історико-побутового танцю. Знайомлячись зі всілякими танцювальними стилями, справжніми музичними джерелами, майбутні хореографи збагачують свою творчу палітру, вчать відтворювати картини минулих епох. Вони звикаються користуватися історичним танцем як засобом образної характеристики. Особливо велике значення надається розшифровці старовинних записів танців і схем. Розібравши і визначивши ходи і фігури танців, студенти мають погоджувати їх з музикою і лише після цього приступати безпосередньо до постановки.

Студенти вивчають всі види сценічного і народного танцю, суспільно-політичні, історико-театральні і музичні дисципліни. На цьому відділенні студенти не лише детально вивчають історичний танець, але і осягають методику його викладання.

На останньому курсі студенти залучаються до самостійної дослідницької роботи. Вони відновлюють танці минулих епох на основі музичних, літературних і особливо живописних джерел.

Про необхідність ретельного вивчення витвору образотворчого мистецтва говорив ще Новер: «Я бажав би, добродій, в цілях успішного розвитку мого мистецтва, аби ті, які себе призначають для танцю і вигадувань дієвих балетів, йшли по дорозі, якою йшов я. Хай вони спіткають, нарешті, що без любовного вивчення витончених мистецтв вони зможуть створювати лише незавершені творіння, позбавлені смаку, грації, витонченості і в той же час сенсу... ».

Історико-побутовий танець — молода дисципліна. Нею займається порівняно невелике число педагогів. Майже немає підручників, а невирішених проблем — безліч. Зовсім не вивчений, наприклад, російський побутовий танець, про який так багато говориться в мемуарній літературі, не освітлений достатньою мірою зв'язок між балетним і бальним танцем. Ці і інші проблеми належить вирішити нашій талановитій молоді.